

Dva desetljeća HUNP-a

Miljenko Hajdarović, prof.
Platforma Klio

Moje prvo stručno usavršavanje u vrijeme kad sam još pisao diplomski rad bio je seminar u dva dijela održan u Dubrovniku i Zagrebu. Taj seminar Enhancing regional history education and civic society održan je u suorganizaciji HUNP-a i Euroclija. Bio je to moj prvi susret i s usavršavanjem i s organizacijama koje su zvučale prilično impresivno. Tijekom proteklih dvaju desetljeća pratio sam rad obje organizacije i sudjelovao u ponekim aktivnostima. HUNP, kao i svaka druga udruga, ovisi o dvama faktorima – o aktivnostima zainteresiranih članova koji izdvajaju svoje slobodno vrijeme i o financijama koje im omogućuju provedbu određenih aktivnosti i projekata. Povodom dvaju desetljeća postojanja HUNP-a kontaktirao sam sve osobe koje su sudjelovale u upravljanju udrugom, a samo se dio njih odazvao na razgovor.

Hrvatska udruga nastavnika povijesti (HUNP) osnovana je 27. ožujka 2003. godine zahvaljujući inicijativi dr. sc. Nevena Budaka te zagrebačkih profesorica Karoline Ujaković i Svjetlane Vorel. **Karolina Ujaković** napominje da je inicijativa za osnutak udruge došla od Euroclija, europske organizacije koja okuplja nastavnike povijesti. Ujaković smatra da je nastanak strukovne udruge nastavnika povijesti bio pozitivan iskorak. Ujaković podsjeća da su se nastavnici okupili oko projekta Obični ljudi u neobičnoj zemlji čije je financiranje od strane Euroclija omogućilo funkcioniranje udruge prvih godina.

U statutu udruge ističu se sljedeći ciljevi:

- poticanje razvoja nastave povijesti
- organiziranje strukovno-obrazovnih predavanja za nastavnike povijesti
- razmjena informacija s područja podučavanja povijesti
- poticanje stručnog usavršavanja
- povezivanje sa sličnim međunarodnim udruženjima nastavnika povijesti
- jačanje uloge nastavnika povijesti u stvaranju školskog programa za predmet povijesti i srodnih predmeta.

O početcima i aktivnostima udruge

Igor Jovanović prisjeća se prvih godina aktivnosti udruge: *Član sam udruge od davne 2004. godine te sam u proteklo vrijeme sudjelovao u mnogim aktivnostima koje je udruga organizirala na međunarodnoj i nacionalnoj razini. Međutim u svojem bib radu istaknuo aktivnosti koje su pokrenute na lokalnim razinama odnosno na povezivanju učitelja i nastavnika iz cijele Hrvatske, što je i jedan od ciljeva rada udruge. Naime, u pokušaju „veće“ vidljivosti udruge i promocije njezina rada, osim organizacija skupštine HUNP-a i raznih seminara na nacionalnoj razini, pokrenuta su i razna javna predavanja, seminari, webinar, radionice i okrugli stolovi na lokalnim razinama. Konkretno na razini Istarske županije pokrenuto je nekoliko projekata u kojima aktivno sudjeluju učitelji i nastavnici Istarske, ali i susjednih županija. Pogotovo se ističu projekti koji se provode svake godine, a odnose se na načine implementacije zavičajnih sadržaja u nastavu povijesti u kojima učitelji imaju vodeću ulogu, a učenici konačnu korist. Također je na lokalnoj razini ostvarena suradnja s udrugama sličnih ciljeva i sfere interesa, a kojima su zajednički nazivnik obrazovanje, odnosno nastava povijesti te samo zanimanje za povijesne sadržaje. Uz navedeno, nekoliko je puta u organizaciji HUNP-a i Istarskog povijesnog društva organiziran i KLIOFEST u Istarskoj županiji.*

Dugi niz godina u udruzi je aktivan bio i **Ivan Dukić**: *Mnogo smo radili timski na prikupljanju i odabiru materijala za onaj priručnik "Obični ljudi u neobičnoj zemlji – Jugoslavija između istoka i zapada". Možda ste već naveli, ali priručnik ima 20 radionica podijeljenih u tri tematske cjeline (Ideologija, Standard i Popularna kultura) i rezultat je međunarodnog projekta u koji je bilo uključeno 12 autora iz tri države (Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije). Suradivali su na tome brojni savjetnici s Instituta i Sveučilišta država iz projekta, ali i drugih država Europe (Švicarske, Danske, Slovenije, Makedonije i drugih). Svaki od radnih sastanaka i seminara bio je popraćen raznim radionicama koje je organizirao Euroclio te nas na taj način informirao i stavljao u sam vrh onoga što se događalo u suvremenoj nastavi povijesti. Nakon predstavljanja u Rijeci (15. III. 2008.), Osijeku (5. IV. 2008.), uslijedilo je i predstavljanje u Novinarskom domu u Zagrebu 11. travnja. Unatoč velikom trudu oko same organizacije, termin promocije se poklopio s Nacionalnim ispitima u gimnaziji i bio u najlošijem "tajmingu" u petak u 12h između dvije smjene, tako da samoj promociji knjige nije nazočio očekivano veći broj kolega, a događaj, kao i obično, medijski nije bio ni najmanje popraćen. U vrijeme nakon što sam postao predsjednik, a Darko Benčić tajnik udruge, trebalo je nastaviti s predstavljanjima ovog materijala po seminarima u Hrvatskoj, produbiti i nastaviti suradnju sa susjednim državama te istovremeno zainteresirati što više domaćih nastavnika za rad u udruzi. Stoga smo pokrenuli projekt Zbornika zavičajne povijesti, koji smo uspjeli nekako i realizirati u suradnji sa Školskom knjigom (tadašnjom urednicom Ivonom Savić) i uz urednički odbor koji su uz Tvrčka Božića kao glavnog urednika sačinjavali: Nikola Damjanović, Katarina Domljanović, Suzana Pešorda, Jelena Šilje Čapor i Ivona Savić. Nije mi poznato je li se s tim projektom dalje nastavilo. U to vrijeme smo suradivali i s Centrom za demokraciju i pomirenje u Jugoistočnoj Europi (CDRSEE), nevladinom udrugom sa sjedištem u Solunu, te kroz radionice radili na predstavljanju njihovoga kompleta čitanki. Urednik hrvatskoga izdanja bio je kolega Krešimir Erdelja koji je kasnije postao i tajnik Udruge u vrijeme kada je predsjednicom postala kolegica Tamara Janković.*

Vodstvo udruge:

od 2003.

- Karolina Ujaković (predsjednica)
- Svjetlana Vorel (tajnica)

od 2007.

- Ivan Dukić (predsjednik)
- Tvrčko Božić (potpredsjednik)
- Darko Benčić (tajnik)

od 2012.

- Tamara Janković (predsjednica)
- Ivan Dukić (potpredsjednik)
- Krešimir Erdelja (tajnik)

od 2014.

- Tamara Janković (predsjednica)
- Krešimir Erdelja (tajnik)

od 2017.

- Dea Marić (predsjednica)
- Igor Jovanović (potpredsjednik)
- Vedran Ristić (tajnik)

O posljednjoj dionici rada udruge govori **Dea Marić**, aktualna predsjednica: *Nakon par godina smanjenje aktivnosti i vidljivosti udruge, od 2017. nadalje upravni odbor je u suradnji sa članstvom osigurao pravnu i financijsku stabilnost udruge, a osviježivanjem komunikacijskih kanala (web-stranica, Facebook stranica, Facebook grupa) i brojnim projektnim i zagovaračkim aktivnostima privučeno je novo članstvo. Svake godine organizirani su godišnji seminar i skupštine udruge, a paralelno s time i drugi tematski i projektni seminari, radni sastanci, predavanja, stručne rasprave, izložbe i predstavlja knjiga. HUNP je prvi puta ostvarila i samostalne projekte, te se povezala s brojnim udrugama i pojedincima koji rade na unapređenju poučavanja i učenja povijesti u Hrvatskoj i inozemstvu.*

Uspijeva li HUNP u ostvarivanju ciljeva koji su postavljeni

Jovanović o ciljevima: *Govoreći o postavljenim ciljevima treba otvoreno reći da u današnjem društvu nastava Povijesti gubi na važnosti u odnosu na predmete tzv. STEM područja te se stječe dojam da povijest u današnjem društvu nije važna – pojašnjava Jovanović. U tom kontekstu treba sagledati i rad HUNP-a. Ciljevi HUNP-a ne ovise o HUNP-u samom, odnosno o inicijativi, znanju, kompetencijama, angažiranosti i trudu članova, već postoje i razni čimbenici i dionici u obrazovanju koji izravno ili neizravno utječu na aktivnosti HUNP-a. Postavljeni ciljevi ovise o suradnji s nositeljima obrazovne politike u državi, poput (AZOO-a i MZO-a), a potom i raznih odsjeka za povijest na fakultetima od kojih je prvenstveno potrebna podrška u poticanju razvoja nastave povijesti. Mnogo puta podrška HUNP-u nije pružena, a niti nije bilo (unatoč inicijativama sa strane HUNP-a) razgovora, odnosno dijaloga. Nije to samo primjer s nastavom povijesti, nego i s drugim predmetima.*

Također, u naše se škole moraju uvesti i uvesti se mnoge promjene koje proizlaze iz raznih obveza

koje je Hrvatska preuzela pristupom EU-u. Drugo je pitanje koliko smo mi upoznati s promjenama koje nam se s vremenskom odmakom uvide u naše škole.

Osim toga, ostvarivanje postavljenih ciljeva ovisi prvenstveno o motivaciji, a potom o implementaciji istih u našim školama, dakle od učitelja i nastavnika o čijem statusu u društvu neću govoriti jer nije tema ovoga pitanja. Konačno, u osmišljavanju provođenja promjena ni nastavnici ni udruge nastavnika nisu uključeni ili su uključeni samo s figom u džepu. Može se, dakle, pričati o puno čimbenika u današnjem društvu koji izravno i neizravno utječu na rad HUNP-a.

HUNP je u posljednjih pet, šest godina, što samostalno što u partnerstvu, (unatoč pandemiji) sudjelovao u desetak velikih međunarodnih projekata, organizirao mnoštvo seminara i webinarima na kojima je sudjelovalo stotinjak učitelja i nastavnika, napravljeno je desetak radionica čiji su autori hrvatski učitelji i nastavnici, a

koje integriraju učenička istraživanja određenih tema iz lokalne povijesti. Nadalje, napisane su i objavljene preporuke za poučavanje kontroverznih i osjetljivih tema. Mnogi su autori udžbenika i metodičkih priručnika povijesti aktivni članovi HUNP-a. Navedenim možemo biti zadovoljni, ali za potpuno ostvarenje ciljeva potrebna je šira i iskrena podrška prvenstveno obrazovnih institucija. Na kraju svega, za ostvarivanje ciljeva potrebna je i financijska potpora koje, iskreno, nema te se gotovo sve aktivnosti koje provode članovi HUNP-a odraduju većinom volonterski.

U sličnom tonu nadovezuje se i Dukić: *Ovo je poprilično kompleksno pitanje na koje baš i nije jednostavno odgovoriti. Kao prvo, treba uzeti u obzir barem nekoliko otegotnih činjenica. Prvo, hrvatsko se školstvo već desetljećima nalazi u položaju laboratorijskog miša ili pokusnog konjica. Osmišljavaju se reforme, pokušavaju se pratiti europski trendovi, u stvari se ne događa ništa krucijalno novo. Rasterećenje se postiže izbacivanjem sadržaja (ponekad i bitnim da bi se shvatile neke druge iste), nerijetko i iz nekog ideološkoga razloga, metode se koriste stare, ali pod nekim novim nazivom... U tehničke koncepte drugog reda utrpavaju se kontinuiteti i promjene, a zanemaruje se da postoji nešto što se naziva „drugotnost prošlosti“. „Usporedba i sučeljavanje“ bi trebalo zamijeniti pojmom multiperspektivnosti, jer sučeljavanje već u sebi sadrži određenu napetost i potencijalni konflikt. Osobno, odavno sam odustao od pokušaja promjene programa ili učega. Moja posljednja aktivnost bila je vezana uz HNOS i NOK kojega su i onako pogrešno interpretirali. Najlakše je biti svraka, ne sudjelovati u promjenama, a nakon toga kričati što glasnije. Mirno radim svoj posao. Djeca vole povijest, a i ja rad u školi. Što se razmjena informacija tiče, poznanstva koja sam stekao tijekom suradnje s Euroclijom održavam intenzivno i dalje. I zalijevat ću ih kao vrijedne biljke cijeloga života. Ukratko mogu konstatirati da je situacija s položajem nastavnika općenito, kao i nastave Povijesti, svugdje ista. Nastavnik je preopterećen i prepušten sebi, a povijest se pokušava othrvati politici, mitovima i koječijim trenutačnim raspoloženjima. A glede stručnog usavršavanja, ima li nastavnik nakon obveza u vlastitoj školi (aktivni, sjednice razrednih i nastavnčkih vijeća), obveznih županijskih aktiva, Carnetovih radionica, državnih seminara kojima se popunjava prostor naših „preraskošnih praznika“ i onih usavršavanja pojedinih izdavača, volje za i jednim drugim usavršavanjem? Čisto sumnjam... Radije ćemo na kraju školske/ nastavne godine stavljeti na društvene mreže slike očerupanih sova. Jer, u konačnici, shvatio to netko ili ne, slika je sasvim realna.*

Marić se također osvrnula na ostvarivanje ciljeva: *Dvadeset godina postojanja respektabilan je životni vijek za svaku udrugu. U čitavom ovom periodu HUNP su vodili isključivo volonteri. Svake dvije godine na izbornoj skupštini među članovima se bira novi sastav Upravnog odbora i novi*

predsjednik. U vodstvu udruge izrotiralo se puno, inače natprosječno zaposlenih i produktivnih pojedinaca koji su u udrugu ugradili svoje doprinose i slobodno vrijeme. Nije lako na taj način voditi udrugu i osigurati njen opstanak i aktivnost. Misija HUNP-a je, ukratko promicati profesionalni razvoj članova kroz stručna usavršavanja i izradu kvalitetnih nastavnih materijala. To smo nedvojbeno radili i planiramo raditi i dalje. Rad smo usmjerili prema viziji udruge: kompetenjoj, aktivnijoj i angažiranoj zajednici nastavnika Povijesti koja promiče inovativne, uključive, odgovorne i kritičke pristupe u poučavanju Povijesti. Vizija je ideal kojem težimo i upitno je hoćemo ga ikad dostići, no rad na njegovom ostvarenju doživljavamo kao dio svoje profesionalne odgovornosti.

O budućnosti

Za kraj smo svima postavili pitanje o budućnosti udruge. Ujaković smatra da uloga udruge u budućnosti ovisi o interesima i radu samih kolega nastavnika Povijesti. Svako vrijeme nosi svoje izazove pa tako i sadašnja udruga radi na projektima koje se smatra potrebnim.

Jovanović: Budućnost nam donosi velike promjene u našem obrazovnom sistemu u kojem se učitelji i nastavnici ističu kao najvažniji izvršitelji promjena. Tim će promjenama biti zahvaćena i nastava Povijesti u osnovnim i srednjim školama. HUNP će pokušati aktivno sudjelovati u tim promjenama jer unutar HUNP-a postoje vrlo kvalitetni i stručni ljudi koji mogu svojim inicijativama, prijedlozima, smjernicama i preporukama za rad pomoći u prevladavanju određenih izazova kojih će sigurno biti. Koliko će ta pomoć biti prepoznata ili prihvaćena ne ovisi samo o HUNP-u.

Dukić: Iskreno, ne znam kako je trenutačno stanje jer nisam aktivan već godinama. Sjećam se da smo muku mučili s članarinom pa je Krešo Erdelja uveo neku simboličnu... Bilo je interesa za rad udruge i s materijalima, ali nismo nikad dobili konkretnu podršku Agencije. Sve je ovisilo o entuzijazmu pojedinaca kao i kod svih udruga.

Marić: Za početak nas čeka realizacija projektnih aktivnosti vezanih za revitalizaciju ostataka prvog željezničkog mosta u Zagrebu, izdavanje publikacije o Dotršćini te realizacija ranije spomenutog obrazovnog programa za nastavnike o Dotršćini. Krajem godine predstoji nam objelnička skupština i godišnji seminar udruge.

Razgovor s Deom Marić

Dei Marić, aktualnoj predsjednici udruge, predavačici i doktorskoj kandidatkinji na Odjelu za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, postavili smo dodatna pitanja.

Što su prema vašem mišljenju trenutno najaktualniji problemi poučavanja povijesti u Hrvatskoj? Pritom se ograničavamo na osnovne i srednje škole.

U reformi osnovnoškolskog i gimnazijskog obrazovanja propuštena je prilika da nastava Povijesti u Hrvatskoj napravi kritični iskorak prema nastavi koja bi radila na razvoju povijesnog, kritičkog i kreativnog mišljenja učenika. Najveća kočnica su u tom smislu visoka preskriptivnost u pogledu sadržaja i organizacija sadržaja oko domena. Prema svemu sudeći, ni tekuća reforma strukovnog obrazovanja neće donijeti značajne iskorake u tom smislu. Štoviše, svođenje nastave Povijesti na 1 godinu nacionalne povijesti 19. i 20. stoljeća degradirat će njenu ulogu u obrazovanju mladih.

Sudjeluje li udruga, u nekoj formalnoj ili neformalnoj funkciji, u pripremi reforme strukovnog srednjoškolskog obrazovanja?

Udruga ni formalno ni neformalno ne sudjeluje u pripremi reforme strukovnog obrazovanja. No kao strukovna udruga imali smo potrebu reagirati na uvođenje dualnog obrazovanja 2018. godine kao i na prijedlog tekuće reforme strukovnog obrazovanja. Podržavamo osuvremenjavanje strukovnog obrazovanja, no držimo da postojeći prijedlog nije niti u interesu učenika niti u interesu društva kao cjeline. Isključivanjem predmeta društveno-humanističkog područja iz strukovnog obrazovanja ono će se svesti isključivo na pripremu za obavljanje usko specijaliziranog posla. Time učenici srednjih strukovnih škola bivaju zakinuti za obrazovanje koje će ih osposobiti za kritički pristup izvorima informacija i za informiranu i angažiranu participaciju u društvu. U tijeku reforme smo u više navrata o tome pisali Ministarstvu obrazovanja i znanosti te se stavili na raspolaganje za razgovor i zajedničko nalaženje rješenja, no nikad nismo dobili odgovor.

Tijekom prošlih desetljeća bilo je više reformi, problema oko Povijesti i javnih rasprava no nekako se čini da učitelji i nastavnici Povijesti tu nisu bili dovoljno aktivni i glasni. Vjerujem da je izazov motivirati ljude koji bi izdvojili vrijeme za volontiranje. Okuplja li udruga dovoljan broj učitelja i nastavnika kako bi se mogla smatrati pravom strukovnom udrugom i predstavnikom struke?

Apsolutno jest izazov motivirati ljude ne samo za volontiranje, već nerijetko i za sudjelovanje u stručnim usavršavanjima. S druge strane, uspijevamo okupljati sve veći broj članova i predstaviti aktivnosti sve većem broju zainteresiranih. Što udrugu kvalificira pravom strukovnom udrugom? Angažman na pitanjima važnima za struku ili broj članova? Za mene je činjenica da je udruga postala poznata i prepoznata van uskog kruga podržavatelja znak da smo na dobrom putu. Ljudi se spontano učlanjuju nakon što vide neke od naših istupa ili prisustvuju nekom od naših seminara.

Postoje i određene kritike prema HUNP-u da se radi samo o ekipi koja lokalno diseminira projekte Euroclija i brine samo o vlastitim interesima. Kako to komentirate?

Prije svega, suradnja s organizacijom EUROCLIO nije nešto od čega pokušavamo pobjeći. EUROCLIO je bio iznimno važan u počecima djelovanja udruge i ostaje naša europska obitelj s kojom i danas rado i kvalitetno surađujemo. No HUNP djeluje potpuno samostalno, implementira projekte, organizira i sudjeluje u izvođenju seminara, javnih predavanja, predstavljanja publikacija, savjetovanja sa stručnom i zainteresiranom javnošću. Osim toga, unatrag par godina HUNP postavlja izložbe i izdaje stručne publikacije.

Uz redovito organiziranje godišnjih seminara i skupština od 2017. do danas organizirali smo 4 seminara i 4 webinar sa SENSE centrom iz Pule. U suradnji s memorijalima i udrugama nastavnika Povijesti iz Bosne i Hercegovine, Francuske i Njemačke održali smo ciklus od 3 seminara za nastavnike Povijesti iz sve 4 zemlje pod nazivom How can arts & culture contribute to dealing with the past in Europe? U suradnji s Istarskim povijesnim društvom održali smo 13 javnih predavanja o povijesti Istre u okviru projekta Stoljeće europskog antifašizma. Postavili smo i 2 izložbe – jednu u Puli pod nazivom Palež u sjećanjima o spaljnim selima u Julijskoj krajini te drugu, nazvanu Život u kaleidoskopu o Mariji Vinski, jednoj od žrtava Dotršćine. Laní smo u suradnji s Virtualnim muzejem Dotršćina organizirali obrazovni program za nastavnike i učenike. Ovaj obrazovni program pripremamo i ove godine, a bit će obogaćen gostovanjima stranih predavača, stručnjaka u području memorijalizacije i učenja na mjestima stradanja i sjećanja. Hrvatska udruga nastavnika Povijesti je od 2019. do 2022. provodila je projekt pod nazivom Različitost u povijesnoj perspektivi. Razumijevanje globalnih fenomena u lokalnim centrima aktivnosti kao dio europske inicijative Sharing European Histories. Cilj te inicijative bio je razvoj inovativnih pristupa poučavanju europske povijesti. U okviru našeg projekta pristupi su razvijani i provedeni u 5 lokalnih sredina; Puli, Osijeku, Zagrebu, Splitu i Opuzenu. Publikacija izdana na kraju projekta sadrži rezultate učeničkih istraživanja i jednu strategiju poučavanja primjerenu za obrađivanje lokalne povijesti kroz prizmu globalne povijesti. Organizirali smo više međunarodnih seminara za nastavnike Povijesti u Hrvatskoj; 2018. međunarodni seminar za nastavnike o poučavanju o Povijesti EU-a u okviru EUROCLIO-vog projekta Decisions and Dilemmas, 2019. međunarodnu ljetnu školu u Osijeku o različitosti i nasilju u nastavi Povijesti. 2021. u Zagrebu i 2022. u Puli organizirali smo dva međunarodna seminara za nastavnike u okviru nagrađenog projekta Learning History that is not yet History na kojima su izvedene radionice nastale u okviru projekta. Unatrag par godina surađujemo i s udrugom Virtualci koja djeluje u području digitalnog obrazovanja pa su radionice Virtualna povijest također činile dio naših seminara. Povodom Dana spomena grada Pule zadnjih 6 godina redovito smo održavali javna predavanja za učenike svih osnovnih i srednjih pulskih škola. HUNP, osim toga, redovito sudjeluje na Kliofestu – Festivalu povijesti održavanjem tribina, predavanja i radionica. Sve ove aktivnosti usmjerene su na stručnu i zainteresiranu javnost. I dosad su sudjelovanje u projektima i seminarima bili otvoreni ne samo za članove, nego i za sve druge nastavnike Povijesti.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Hajdarović, M. (2023). Dva desetljeća HUNP-a. *Poučavanje povijesti*, II(1), 41–45.